

Revidert Nasjonalbudsjett for 2020

- noen hovedtrekk og enkeltpunkter

1. Økonomiske hovedtall
  2. Arbeidsmarked
  3. Skatter og avgifter
  4. Trygder og egenandeler
  5. Kommuneøkonomi
  6. Klima, energi, industri og samferdsel
  7. Barne-, familie- og likestillingspolitikk
  8. Utdanning, kompetanse, forskning
  9. Integrering
- Vedlegg: Strakskommentar

1. Økonomiske hovedtall

Regjeringen konstaterer i det framlagte reviderte nasjonalbudsjettet for 2020 en bråstopp for norsk økonomi som er rammet av koronapandemien og omfattende smitteverntiltak både her hjemme og i resten av verden. I tillegg rammes norsk økonomi av fallende olje- og gasspriser. Samtidig påpeker Regjeringen riktignok usedvanlig stor usikkert omkring hvor kraftig tilbakeslaget i norsk økonomi blir, og det er betydelig nedsiderisiko – dvs. at ting kan gå mye verre. Mulige scenarier for utviklingen i fastlands-BNP, der størrelsen på tilbakeslaget og tiden det tar for økonomien å hente seg inn igjen varierer, kan tilsi et fall i år på mellom -4 og -8 pst. Den etterfølgende tabellen for nøkkeltall for norsk økonomi i 2020 som Regjeringen la fram i Revidert nasjonalbudsjett 2020 baserer seg på et mest optimistisk scenario.

Nøkkeltall for norsk økonomi i 2020		LO-økonomenes anslag
<i>Økonomisk vekst:</i>		
- BNP Fastlands-Norge	-4,0	-6,5
<i>Konsum:</i>		
- Privat konsum	-8,5	-6,0
- Offentlig konsum	3,2	3,5
<i>Bruttoinvesteringer:</i>		
- Oljeinvesteringer	-9	-12
- Offentlig	2,7	3,0
<i>Arbeidsmarkedet:</i>		
- Sysselsetting	-1,0	-1,2
- Arbeidsløshet (AKU)%	5,1	5,8
<i>Priser og lønninger:</i>		
- konsumpris	1,0	2,3
- lønnsvekst	1,5	-

Regjeringen anslår at fastlands-BNP faller med 4 pst. i år. På etterspørselssiden er husholdningenes tilpasning sentral for konjunkturutviklingen. Regjeringen anslår at privat konsum faller med 8,5 pst. i år, hovedsakelig på grunn av antatt dobling av husholdningenes sparerate (fra 7,6 pst. i 2019 til 15,6 pst. i 2020). Regjeringen legger også til grunn at petroleumsinvesteringsfall på om lag 9 pst. i år.

Utslagene i arbeidsmarkedet er store. Antall permitterte har økt dramatisk, og det har også blitt betydelig flere ordinære arbeidsledige. I AKU (Arbeidskraftundersøkelsen) regnes permitterte som sysselsatte ved permitteringer opp til tre måneder. Den kraftige reduksjonen i aktiviteten i økonomien vil likevel slå ut i lavere sysselsetting fordi behovet for arbeidskraft blir mindre, og deretter høyere arbeidsledighet. Regjeringen legger i RNB

2020 til grunn en nedgang i sysselsettingen, målt i antall personer, på om lag 1 pst. i gjennomsnitt fra 2019 til 2020. Dette tilsvarer 30 000 færre sysselsatte. Samtidig ventes AKU-ledigheten å øke fra 3,7 pst. i 2019 til 5,1 pst. som gjennomsnitt i 2020. Den registrerte arbeidsledigheten øker fra 2,2 pst. i 2019 til 5,9 pst. i 2020 på årsbasis.

Det er også satt i verk omfattende finanspolitisk tiltak. Sammen med de automatiske stabilisatorene innebærer de finanspolitiske tiltakene en budsjettsvekkelse som mangler historisk sidestykke. Det oljekorrigerte underskuddet anslås til 480 mrd. kroner i 2020. Det er 239 mrd. kroner mer enn i saldert budsjett, og innebærer nesten en dobling av budsjettunderskuddet. Bruken av oljeinntekter er nå rekordhøy. Bruken av oljepenger, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, anslås nå til 420 mrd. kroner i 2020, som er 176 mrd. kroner mer enn i saldert budsjett. RNB 2020 indikerer en budsjettindikator (såkalt finanspolitisk impuls), som måler endringen i bruken av oljepenger fra ett år til det neste, målt som andel av trend-BNP for fastlandsøkonomien, på 5,1 pst. i 2020. Til sammenligning ble den finanspolitiske impulsen i mai 2009 under finanskrisa anslått til 3,0 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge.

Regjeringen anslår at BNP hos Norges handelspartnere reduseres med 6 pst i år. Videre legger Regjeringen beregningsteknisk følgende til grunn for anslagene:

1. Kronekursen svekker seg med om lag 10 pst. i år, målt i importveid kronekurs;
2. En pengemarkedsrente på 0,9 pst. i år;
3. En lønnsvekst på 1,5 i 2020;
4. En gjennomsnittlig råoljepris på 33,2 dollar (331 kroner) pr. fat i 2020.

Etter Regjeringens vurdering i RNB 2020 vil utviklingen i fastlands-BNP fremover avhenge av hvor dypt og hvor langvarig det økonomiske tilbakeslaget blir. Veksten i fastlands-BNP i 2021 varierer fra 4 pst. i scenarioet hvor tilbakeslaget er størst og gjeninnhentingene tar lengst tid, til 7 pst. i det mest optimistiske scenarioet. Igjen forbinder anslagene med betydelig usikkerhet. Allikevel har man god grunn til å tro at både økt ledighet og lavere investeringer vil trekke ned det langsiktige produksjonspotensialet for Norge.

2. Arbeidsmarked

Den første tiden etter at de strenge smitteverntiltakene ble innført 12. mars, så vi en eksplosiv økning i antall permitteringer. Bare de påfølgende sju dagene ble det sendt inn 170 000 søknader om dagpenger ved permittering. Gjennom april og så langt i mai har bedriftene fortsatt å permittere arbeidstakere, men i et mer avdempet tempo. Den kraftige økningen i antall permitteringer bidro til en raskt stigende registrert arbeidsledighet frem til begynnelsen av april. Etter det har antallet arbeidssøkere gått ned. Det var registrert i alt 408 000 arbeidssøkere per 5. mai, svarende til 14,6 pst. av arbeidsstyrken. Det omfatter både personer som er helt eller delvis ledige og arbeidssøkere på tiltak. Det er blitt 24 000 færre arbeidssøkere de siste fire ukene. Antallet helt arbeidsledige tilsvarer alene 8,8 pst. av arbeidsstyrken. De siste ukene har bedriftene i mindre grad permittert ansatte og flere arbeidstakere som har vært permittert, har kommet tilbake i jobb igjen. Tallet på antall ledige er likevel historisk høyt.

Mange av dem som er blitt permitterte, har både lav inntekt og lavt utdanningsnivå. Over 70 pst. av økningen i ledigheten fra mars i fjor til mars i år kom blant personer med grunnskole- eller videregående skole som høyeste utdanning. Det er grupper som kan være særlig utsatt for å miste fotfestet i arbeidsmarkedet når de mister jobben.

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg, ledet av professor Steinar Holden, som bl.a. skal vurdere når de midlertidige tiltakene kan fases ut, hvordan insentivene til jobbsøking kan forbedres dersom de midlertidige tiltakene må videreføres og aktuelle tiltak for å øke etterspørselen i økonomien. Regjeringen vil i en proposisjon i slutten av mai blant annet vurdere ulike tiltak og virkemidler som kan være aktuelle å iverksette for å få flere arbeidsledige tilbake i jobb.

Ingen styrking av arbeidsmarkedstiltakene

Arbeidsmarkedstiltak er sentrale virkemidler for å få flere i arbeid og rettes mot arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. Inntil videre foreslår regjeringen ikke å gjøre endringer i bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak for 2020. I begrunnelsen fra regjeringen heter det at «*Det er uklart hvor lenge situasjonen med høy arbeidsledighet vil vedvare. (...) Omfanget og innretningen av arbeidsmarkedstiltakene og kompetansestyrende tiltak må vurderes i lys av utviklingen i arbeidsmarkedet og hvordan det videre konjunkturforløpet i økonomien blir. Nivå og innretning av tiltak må vurderes etter hvert som restriksjonene knyttet til smittevern blir lempet på og bedriftene og tiltaksarrangører kan ta imot tiltaksdeltakere.*» Og: «*Den store usikkerheten innebærer at det ikke er hensiktsmessig å foreslå endringer i bevilgningen nå.*»

LO mener at arbeidsmarkedspolitikken trenger et stort løft. Antall arbeidsmarkedsplasser ble kuttet i statsbudsjettet for 2020, for tredje år på rad. Den svært kraftige økningen i antall ledige siden mars i år, forutsetter en kraftig økning i bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak.

Styrking av Nav

Tiltakene som er vedtatt for å hjelpe norsk økonomi og arbeidsmarked innebærer store pengeoverføringer til næringsliv og enkeltpersoner. Behovet for raskt å utbetale støtte har økt presset på etatene som har ansvar for utbetalinger og nye ordninger.

Stortinget vedtok 19. mars 2020 å øke driftsbudsjettet til Arbeids- og velferdsetaten med 200 mill. kroner til teknisk tilrettelegging for de nye midlertidige ordningene og en fullmakt til å overskride driftsbevilgningen til nyansettelser og overtid. For å håndtere merbelastningen i etaten, vurderer regjeringen at det er behov for ekstra bevilgning til flere områder, blant annet saksbehandling av ytelser, kontroll, henvendelser til NAV Kontaktsenter, utviklingskostnader, oppfølging og veiledning på NAV-kontorene og utbetalingsområdet. Bevilgningen til dette arbeidet foreslås økt med 700 millioner kroner, utover tilleggsbevilgningen på 200 mill. kroner. Dette merbehovet omfatter i hovedsak midlertidig oppbemanning i 2020.

Styrket tilsyn

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til tilsynsetatenes arbeid med håndheving i 2020. Dette har sammenheng med at regjeringen i april foreslo å gi tilsynskompetanse til Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet for håndheving av brudd på innleie- og likebehandlingsreglene. For 2020 foreslås 14 millioner kroner mer til Arbeidstilsynet og én million kroner mer til Petroleumstilsynet.

3. Skatter og avgifter

Koronakrisen har medført at det er gjennomført og varslet en rekke midlertidige tiltak på skatte- og avgiftsområdet. I Revidert nasjonal-budsjett 2020 foreslår regjeringen flere nye skatte- og avgiftsendringer som følge av virus-utbruddet.

Regjeringen følger opp Stortingets vedtak og foreslår en midlertidig reduksjon av arbeidsgiveravgiften på 4 prosentenheter tredje termin, dvs. mai og juni 2020. Det innebærer en lettelse anslått til 8 mrd. kroner bokført i 2020. Der satsen er null, legges det opp til et lønnstilskudd svarende til 4 pst. av lønnsgrunnlaget.

Videre følger regjeringen opp Stortingets anmodningsvedtak om å innføre en midlertidig ordning med startavskrivning for saldogruppe d (maskiner mv.) på 10 pst., slik at avskrivings-satsen i 2020 øker fra 20 til 30 pst. Det foreslås at økt avskrivningssats bare skal omfatte driftsmidler som anskaffes fra og med forslaget trer i kraft.

Også i dette budsjettet foreslår regjeringen å utvide opsjonsskatteordningen for små oppstarts-selskap. Den vil oppheve dagens vilkår om at personer som tildeles opsjoner under ordningen, må være ansatt i selskapet etter 1. januar 2018. Dette alene antas om lag å doble antallet ansatte som ordningen kan benyttes for. For det andre foreslås det å utvide ordningen slik at selskap med høyere antall ansatte og større driftsinntekter/balansesum enn det som gjelder i dag, kan benytte ordningen. Nye grenser foreslås satt til henholdsvis 25 ansatte og 25 mill. kroner. Regjeringen foreslår at disse endringene gjøres varige.

Det foreslås fritak for merverdiavgift på dybdejournalistikk. Dagens fritak utvides fra å omfatte medier som har en bred dekning av nyhets- og aktualitetsstoff, til også å omfatte medier med dyptgående journalistisk produksjon og publisering av nyheter- og aktualitetsstoff på et avgrenset samfunnsområde.

Regjeringen foreslår også at Stortingets vedtak om full elavgift for utvinning av kryptovaluta i store datasentre, oppheves. Det begrunnes med at avgiftsmessig forskjellsbehandling av kraftforbruket i et datasenter er avgiftsteknisk vanskelig å avgrense, gjennomføre og kontrollere.

Regjeringen varsler at den i statsbudsjettet for 2021 vil legge fram forslag om en egen avgift på havbruket. Det foreslås dermed ingen overskuddsbasert grunnrenteskatt. Det foreslås å innføre en produksjonsavgift på 40 øre per kg produsert laks, ørret og regnbueørret. Provenyet anslås til om lag 500 mill. kroner. Avgiften innføres med virkning fra 1. januar 2021 og innbetales som en etterskuddspliktig skatt i 2022. Av salgs- og auksjonsinntekter fra økt kapasitet og nye tillatelser fra og med 2022 tilfaller 75 pst. staten og 25 pst. tilfaller havbrukskommuner og -fylkeskommuner.

I statsbudsjettet for 2020 varslet regjeringen at den ville foreslå å redusere maksimal eiendomsskatt i kommunene fra 5 til 4 promille fra 2021. Det er nå utsatt, slik at det tidligst kan skje fra 2022.

4. Trygder og egenandeler

Arbeids- og velferdsetaten

Koronasituasjonen har ført til en rekke utfordringer for Arbeids- og velferdsetaten, først og fremst som følge av en økning i antall søknader om dagpenger, sykepenger og omsorgspenger, og setter et stort press på etaten for å tilby innbyggerne best mulig tjenester og økonomisk sikkerhet. Bevilgningen på posten foreslås økt med 700 millioner kroner.

Dagpenger

Koronapandemien og tiltak mot smitte har ført til kraftig økning i arbeidsløsheten og flere mottakere av dagpenger, særlig har antallet permitterte dagpengemottakere økt. Regjeringen har ved forskrift forlenget perioden med fritak for lønnsplikt under permittering og forlenget stønadperioden for dagpenger. Begge tiltak har varighet ut juni 2020. Regjeringen foreslår at tiltakene forlenges ut oktober 2020. Det foreslås derfor at alle som går ut maksimal stønadperiode skal kunne motta dagpenger ut oktober 2020, forutsatt at vilkårene for innvilgelse av dagpenger er oppfylt. Sammenlignet med saldert budsjett foreslås det en økning på 44 465 millioner kroner.

Sykepenger for arbeidstakere

Det trygdefinansierte sykefraværet forventes nå å øke med 6 prosent i 2020 mot en antatt nullvekst i saldert budsjett. Det må ses i sammenheng med den pågående koronapandemien. Sammenlignet med saldert budsjett 2020 gir dette en økning på 5 130 millioner kroner.

Sykepenger for selvstendige

Det legges til grunn en økning i det trygdefinansierte sykefraværet på 10 prosent, mot en tidligere antatt reduksjon på 1 prosent i saldert budsjett. Det må også ses i sammenheng med den pågående koronapandemien. Sammenlignet med saldert budsjett 2020 gir dette en økning på 500 millioner kroner.

Omsorgspenger

Det er innført rett til omsorgspenger også dersom en arbeidstaker, frilanser eller selvstendig næringsdrivende er borte fra arbeidet fordi skole eller barnehage er stengt som følge av koronapandemien. For å redusere kostnadene for virksomheter av kraftig økt bruk av omsorgspengedager i denne situasjonen, er det gitt rett til refusjon fra folketrygden for utgifter til omsorgspenger fra dag fire. Frilansere og selvstendig næringsdrivende er også gitt rett til tilsvarende antall dager som ansatte, fratrukket en venteperiode på tre dager. Antall omsorgspengedager er også doblet ut året for alle foreldre med rett til omsorgspenger, og også denne økningen finansieres av folketrygden. Sammenlignet med saldert budsjett 2020 foreslås det en økning på 11 650 millioner kroner.

Arbeidsavklaringspenger

Sammenlignet med saldert budsjett 2020 anslås det nå en økning på 12 900 mottakere i gjennomsnitt. Den viktigste årsaken til økningen i antall mottakere er at det anslås at færre

vil gå ut av ordningen i 2020 enn tidligere ventet, noe som i hovedsak skyldes at mange aktiviteter, og dermed fremdriften for mottakere av arbeidsavklaringspenger, settes på vent som følge av koronasituasjonen, samt et svakere arbeidsmarked. Dette vil medføre forsinkede avganger fra ordningen.

Stortinget ba i anmodningsvedtak 16. mars 2020 regjeringen om å midlertidig sørge for at tidsavgrensede ytelser, som arbeidsavklaringspenger, forlenges slik at manglende avklaring nå ikke fører til at kvoten på tre år avkortes for mottakerne. Regjeringen foreslår en ytterligere forlengelse av stønadsperioden for mottakere av arbeidsavklaringspenger som ved utgangen av februar hadde mindre enn fire måneder igjen av stønadsperioden, fra 30. juni til 31. oktober. Sammenlignet med saldert budsjett 2020 budsjetteres det med en økning på 2 826 millioner kroner.

Uføretrygd

I 2019 var det i gjennomsnitt om lag 346 800 mottakere av uføretrygd. Det anslås nå at gjennomsnittlig antall mottakere i 2020 blir om lag 355 000. Det er om lag 2 100 færre mottakere sammenlignet med det som ble lagt til grunn i saldert budsjett 2020. Det forventes nå en lavere tilgang til uføretrygd fra arbeidsavklaringspenger, noe som i hovedsak skyldes konsekvenser av koronapandemien, herunder omdisponering av saksbehandlingsressurser, og forlengelsen av maksimal stønadsperiode for arbeidsavklaringspenger. Bevilgningen til uføretrygd foreslås redusert med 1 569,5 millioner kroner i 2020.

Egenandeler

Egenandelstak 1 : Anslagsendring regnskap for 2019 og utgiftsutviklingen per februar 2020 tilsier at utgiftene vil bli høyere enn anslått i saldert budsjett. Samlet foreslås bevilgningen økt med 88,9 millioner kroner.

Egenandelstak 2 : Regnskap for 2019 og utgiftsutviklingen per februar 2020 tilsier at utgiftene vil bli noe lavere enn anslått i saldert budsjett. Bevilgningen foreslås redusert med 19,6 millioner kroner.

5. Kommuneøkonomi

Regjeringen beregner nå en realvekst på 5 mrd. i frie inntekter målt mot oppdaterte anslag for året 2019, inkludert alle tiltak også de som nå fremmes i RNB20. Indikatoren «frie inntekter» for kommune-sektoren kan imidlertid framstå som mindre meningsfylt i den situasjonen vi nå har. Under stor usikkerhet, der en til dels står uten tallgrunnlag og med et forskjellig bilde kommunene imellom, gjorde KS foreløpige beregninger i forkant av framleggelsen av RNB20. Beregningen fra KS pekte mot en reell reduksjon i frie inntekter på 3,5 mrd. i år.

Betydelige forskjeller i tallgrunnlag kan oppstå ved ulike forutsetninger om varighet av koronatiltak og innfasing av gjenåpning. Det gjelder flere størrelser enn skatteinntektene, gebyrer¹ og ekstra utgifter².

Realisert lønnsvekst i år vil påvirke både inntektssiden gjennom skatteinntektene og utgiftssiden gjennom lønnskostnader i kommunene og kostnader ved kjøp. Regjeringen legger nå til grunn en så lav lønnsvekst som 1 ½ pst i år og en prisvekst på 1 pst målt ved konsumpris indeksen. Både lønnsvekst- og prisvekstanslaget er dermed lavere enn SSBs prognose på henholdsvis 2 og 1,2 pst for i år. Mens en ved salderingen av budsjettet for i år la til grunn en deflator³ på 3,1 pst, er denne nå beregnet så lavt som 1,4 pst av regjeringen i RNB. Dette grepet reduserer behovet for kompenserende tiltak i kommunesektoren med over 9 mrd. i år ifølge regjeringens beregning.

Med den store usikkerheten nedsettes en egen arbeidsgruppe for å avklare fakta om hvordan utgifter og inntekter i kommunesektoren påvirkes også framover i tid. Utvalget skal gi en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene. De skal vurdere de ulike elementene i dagens inntektssystem, og komme med forslag til utforming av inntektssystemet for kommunene. Utvalget skal komme med prinsipielle og faglige vurderinger av fordelingen av inntekter og behovet for utjevning mellom kommunene.

I forkant av framleggelsen av RNB var det allerede etter initiativ i Stortinget, gjort tiltak som beløp seg til 6,5 mrd.⁴ for kommunesektoren for å møte virusutbruddet. Senkning av arbeidsgiveravgiften to måneder i år var også varslet og foreslås nå. Tiltaket er beregnet å redusere kommunesektorens utgifter med 2,2 mrd.

Regjeringen har ikke lagt inn midler for å bøte på avdekkede svakheter i tjenestetilbudet og tilrettelegge for mer varige driftsendringer. Utfra smittevern hensyn vil det være behov for endringer i bygningsmasse til barnehager, skoler, publikumsmottak og kontorer. Dette legger regjeringen opp til at skal dekkes innen eksisterende ramme. Regjeringen har

---

¹ Skatteinntektene vil bli redusert med 5,3 mrd. i forhold til saldert budsjett for i år ifølge regjeringas anslag. I tillegg kommer reduserte inntekter med 5,5 mrd. fra slikt som foreldrebetaling i barnehager/SFO, billetter mm.

² Helserelevante merutgifter er anslått til 3,6 mrd. i RNB.

³ Indikator for kostnadsveksten i kommunene der lønnsandelen er om lag 60 pst

⁴ 3,75 mrd. økt innbyggertilskudd, 1 mrd. kompensasjon bortfalt foreldrebetaling og 400 mill. ekstra skjønnsmidler til kommunene. 1 mrd. kompensasjon kollektivtransport og 300 mill. til bedriftsintern opplæring mm til fylkeskommunene.

imidlertid sett behov for å redusere forskjellene som kom fram ved bruken av digitale verktøy i skolen med en økt støtte på 140 millioner kroner. Regjeringen foreslår også 350 mill. som del av en tiltaksplan for å sikre tilbud til sårbare barn og unge.

Utover de ovennevnte summene foreslås mindre summer fra regjeringen knyttet til fastlegeordningen, oppfølging av smittevern og kommunene som barnehagemyndighet. Ytterligere 1,5 mrd. foreslås til fylkeskommunene for å kompensere for reduserte billettinntekter i kollektivtrafikken. I alt tilføres kommunesektoren i forslaget 2,1 mrd. kroner til nye tiltak.

6. Klima, energi, industri og samferdsel

Næring

Regjeringen foreslår

- å bevilge 10 mrd. kroner for å ta høyde for eventuelle tap under GIEKs alminnelige garantiordning, i tråd med forventninger om utvikling i porteføljen. GIEK har vesentlig eksponering mot oljeservicenæringen, der enkelte markedssegmenter har betydelig overkapasitet. Porteføljen påvirkes også i stor grad av koronakrisen, svingninger i valutakurs og fall i oljepris.
- en ny garantiordning i GIEK for re-forsikring av kredittforsikring som utstedes av private tilbydere. Mange bedrifter er avhengige av kredittforsikring for å få solgt sine varer. Ordningen skal bidra til å opprettholde tilbudet om kreditt forsikring i en periode der markedet opplever større usikkerhet og økt risiko for tap. Forslaget innebærer at staten kan dekke inntil 20 mrd. kroner av kredittforsikringssekskapenes tap i 2020. Det foreslås en bevilgning på 1 620 mill. kroner for å ta høyde for erstatningsutbetalinger.
- Avinor AS har hatt betydelig inntektstap i andre kvartal 2020, og utviklingen videre er usikker. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 4 270 mill. kroner for å ta høyde for tilskudd til selskapet for å avhjelpe situasjonen
- å bevilge 1,5 mrd. kroner over rammetilskuddet til fylkeskommunene for å kompensere for bortfall av billettinntekter for kollektivtransporten.
- å opprette en låneordning for pakkereisearrangører forvaltet av Innovasjon Norge. Ordningen skal legge til rette for tilbakebetaling av lovpålagte refusjoner til forbrukerne og for at konkurser blant pakkereisearrangører unngås. Lånerammen foreslås satt til 2 mrd. kroner, med en tapsavsetning på 1 mrd. kroner.
- Å øke bevilgningen til jernbaneinvesteringer med 826 mill. kroner som følge av at utgiftene øker i flere igangsatte jernbaneprosjekter. Bevilgningen til jernbanepanlegging foreslås redusert med 278 mill. kroner som delvis inndekning for dette.
- 690 mill. kroner til byggeprosjekter utenfor husleieordningen
- Å øke bevilgningen til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon med 288 mill. kroner.
- å øke bevilgningen til kjøp av riksveiferjetjenester med 200 mill. kroner for å kunne kompensere for inntektstap i samband som opplever en betydelig reduksjon i inntekter som følge av virusutbruddet.
- Nysnø Klimainvesteringer AS 300 mill. kroner i egenkapital. Forslaget skal bedre kapitaltilgangen for vekstbedrifter som bidrar til reduserte klimagassutslipp.
- Det foreslås 70 mill. kroner til geologiske kartlegging og kunnskapsutvikling om havbunnsmineraler.
- en midlertidig tilskuddsordning på 50 mill. kroner som skal bidra til å opprettholde aktivitet i skogbruket.
- Bevilgningen til kjøp av persontransport med tog foreslås redusert med 230 mill. kroner på grunn av mindre usikkerhet om utbetalinger til togselskapene.

Regjeringen legger ikke opp til utbytte fra Kommunalbanken, Avinor og Vy i 2020, og foreslår derfor at disse inntektsbevilgningene settes ned til null. Inntektene fra salg av klimakvoter foreslås redusert som følge av oppdaterte anslag for kvotepris og valutakurs.

Statsbudsjettets stilling- hva olja betyr

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 2020 forventes å bli 97,8 mrd. kroner, som er 147,2 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2020. Av reduksjonen skyldes 100,1 mrd. kroner lavere anslag for skatte- og avgiftsinntekter, hvorav 29,5 mrd. kroner er knyttet til den midlertidige endringen i skattesystemet for petroleumsvirksomheten. Videre er anslaget for netto inntekter fra SDØE redusert med 42,4 mrd. kroner, mens anslaget for utbytte fra Equinor er redusert med knapt 4,7 mrd. kroner. Fratrasket overføringen til statsbudsjettet for å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet, innebærer dette en negativ nettoavsetning til Statens pensjonsfond utland på 381,8 mrd.kroner. Samlede rente- og utbytteinntekter mv. i Statens pensjonsfond anslås å utgjøre 258 mrd. kroner i 2020, hvorav 249 mrd. kroner fra utenlandsdelen av fondet. Det samlede *underskuddet* på statsbudsjettet og i Statens pensjonsfond anslås dermed til 123,8 mrd.kroner i 2020, mens det i saldert ble budsjettet med et samlet overskudd på 255,2 mrd.kroner,

Det viktigste enkelttiltaket for å bidra til å unngå et bratt fall i oljeinvesteringene er utsatt oljeskatt. Dette er foreslått i egen proposisjon og omtales i eget avsnitt.

I det følgende gis en oversikt over de viktigste endringene i statsbudsjettet på det næringspolitiske området løpet av Stortingsperioden fram til nå og i RNB. Status for total bevilgning etter forslaget i 2020 vises også

Millioner kroner	Økt i perioden	Foreslått RNB	Status etter endringen
Nærings og fiskeri	7 261	1585	
Derav			
Tilskudd til kommuner		1021	1 021
Egenkapital Space Norway		94,7	167
Norges forskningsråd	250		2 339
Risikokapital Nysnø Klima		105	350
Risikokapital Investinor	350		400
Kapitalinnskudd Nysnø		195	650
Kapitalinnskudd Investinor	650		742
Samferdsel	2 600	4 730	
Derav			
Tilskudd Avinor		4 270	4 270
Kjøp av innenlandske flyruter		1 000	1 718
Statens vegvesen driftsutgifter		180	3 903
Riksveier	600	-50	6 981
Ops-prosjekter		110	1 322
Riksferger	50	200	1 737
Tilskudd kollektivprosjekter		-200	1 870
Kjøp av togreiser	550	-230	4 344
Infrastruktur tjenester drift og vedlikehold	200		8 877
- Planlegging av investeringer		-278	1 324
- investeringer		826	12 395
Klima og miljø	100	-43	
Olje og energi	230	139	

Forslag om endringer i oljeskatten

Regjeringen har lagt fram forslag om utsatt oljeskatt i Prop. 113 L (2019 - 2020) Proposisjon til Stortinget Midlertidige endringer i petroleumsskatteloven.

Forslaget motiveres og beskrives slik i proposisjonen (utdrag):

«Uten midlertidige skattetiltak kan investeringsaktiviteten på norsk sokkel bli lavere enn forventet de nærmeste årene som følge av at planlagte, lønnsomme investeringsprosjekter utsettes. Leverandørvirksomheten har over tid vært i en krevende lønnsomhets situasjon og har, i likhet med de fleste andre næringer, fått ekstrakostnader som følge av smitteverntiltak. Virksomheter vil bli ytterligere utsatt dersom den svært lave oljeprisen gjør at petroleumsselskapene skalerer ned forventet aktivitet vesentlig.

Situasjonen i petroleumss- og leverandørvirksomheten tilsier at det nå bør settes inn midlertidige tiltak som bedrer likviditeten i petroleumsselskapene. Petroleumsselskapene får gjennom tiltaket økte muligheter til å gjennomføre planlagte investeringer. Det kan hjelpe leverandørvirksomheten med å holde hjulene i gang ved at forventede kontrakter knyttet til nye prosjekter kommer ut på anbud. Dermed kan en motvirke en negativ utvikling med permitteringer, oppsigelser og eventuelt konkurser.

På bakgrunn av den aktuelle situasjonen foreslår regjeringen midlertidige endringer i petroleumsskatten som vil gi tidligere fradrag, slik at betalingen av skatt utsettes og selskapenes likviditet bedres. Konkret foreslår regjeringen umiddelbar utgiftsføring av investeringer i særskattegrunnlaget med tillegg av en friinntekt på 10 pst. Forslaget gjelder for nærmere angitte investeringer pådratt fra og med inntektsåret 2020 til og med inntektsåret 2024. Videre foreslås det at skatteverdien av underskudd og ubenyttet friinntekt for inntektsårene 2020 og 2021 kan kreves utbetalt, se punkt 3.3. Utbetaling av skatteverdien av underskudd gir også likviditet til selskap som har underskudd eller kommer i underskuddsposisjon som følge av tidlige fradrag. Departementet foreslår at det skal være adgang til å pantsette kravet på utbetaling av skatteverdien. Det foreslås også en presisering i petroleumsskatteloven § 3 d om begrensning av netto finanskostnader.

Gjennom endringene vil fradrag for investeringer bli fremskyndet og skatteverdien av negative skattegrunnlag utbetalt. Forbedringer i likviditeten som følge av forslaget vil bidra til å sette selskap i stand til å gjennomføre investeringer.

Forslagene anslås samlet å tilføre petroleumsselskapene betydelig likviditet, i størrelsesorden 100 mrd. kroner for årene 2020 og 2021, jf. kapittel 4. Over tid anslås det at forslaget vil øke provenyet med om lag 14 mrd. kroner, målt som nåverdi med risikofri rente. Det understrekes at anslagene er usikre og blant annet vil avhenge av hvordan selskapenes investeringer utvikler seg.

Departementet foreslår at forslaget om umiddelbar utgiftsføring av kostnader tillagt 10 pst. friinntekt i særskattegrunnlaget skal tre i kraft straks med virkning for inntektsårene 2020 til og med 2024, jf. kapittel 5. Utbetaling av skatteverdien av underskudd og ubenyttet friinntekt foreslås å tre i kraft straks med virkning for inntektsårene 2020 og 2021. For kostnader pådratt og underskudd og ubenyttet friinntekt oppstått etter de nevnte inntektsårene gjelder de alminnelige reglene. Presiseringen i petroleumsskatteloven § 3 d foreslås å tre i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2020.

Kort vurdering

Forslaget imøtekommer i stor grad krav fra industrien, LO og NHO og vil bidra til å hindre eller redusere masseoppsigelser i leverandørindustrien som allerede er varslet og igangsatt. Det er uten tvil det viktigste forslaget som fremmes sammen med RNB, og det er en seier for LO som industriarbeiderorganisasjon at det fremmes. Utformingen krever en nærmere gjennomgang som avdelingen kommer tilbake til under Stortingets behandling.

Slike endringer og fradragordninger krever en nøye gjennomgang av virkningene, og ikke minst er det viktig å sikre at tiltaket fører til at planlagte tiltak som ellers ville blitt lagt i skuffen, nå blir gjennomført. Det er viktig at lettelsene kommer industriarbeidsplasser til gode, slik at den unike leverandørindustrien kan overleve også denne krisen. Tiltakene står ikke i veien for det grønne skiftet. Tvert om er det viktig at kompetansen og de industrielle miljøene overlever og kan bidra til tiltakene på dette området, knyttet til forslag som forventes framlagt i løpet av mai.

7. Barne-, familie- og likestillingspolitikk

Tiltakspakke på i overkant av 400 millioner kroner, til tiltak som skal bedre situasjonen for sårbare barn og unge, både under og etter koronakrisen.

Tiltakspakken skal bidra til at sårbare og utsatte barn og unge får hjelp til å ta igjen tapt progresjon på skolen, forebygge at barn og unge blir utsatt for vold og overgrep, gjøre helsestasjons- og skolehelsetenestene mer tilgjengelege og styrke tilbudet om avlastingstiltak og aktivitetstiltak for barn og unge med store behov. Midlane skal også bidra til at organisasjoner kan gjennomføre ferie- og fritidstilbud under gjeldende smittevernreglar, særlig i sommarferien.

Blant tiltakene, fordelt på departement, kapittel og post, er:

- Kunnskapsdepartementet:
  - Kap. 226, post 21 Innhente tapt progresjon i grunnopplæringen (170 mill. kroner). Pengene kan brukes på ulike tiltak, som intensivopplæring for elever som ligger etter, sommerskole eller ekstra lærere.
- Justisdepartementet:
  - Kap. 440, post 01 Utvikle innsatsen mot overgrep mot barn over internett (10 mill.kroner)
  - Kap. 474, post 01 Oppfølging av ungdom som gjennomfører ungdomsstraff og ungdomsoppfølging (4 mill. kroner)
  - Kap. 490, post 21 Aktivitetstilbud for barn i mottak (2 mill. kroner)
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet
  - Kap. 571, post 60 Økt tilgjengelighet i helsestasjons- og skolehelsetjeneste og til avlastningstiltak og aktivitetstiltak for barn og unge med store behov (150 mill. kroner)
- Barne- og familiedepartementet
  - Kap. 840, post 70 Mental helse - Foreldresupport og informasjonsvideoer for fremmedspråklige foreldre (1,8 mill. kroner)
  - Kap. 846, post 61 Ferie og fritidsaktiviteter - frivillige organisasjoners arbeid rettet mot utsatte og sårbare barn og unge (53 mill. kroner)
  - Kap. 846, post 71 Røde Kors' Kors på halsen. Tilskudd til hjelpetelefon. (7 mill. kroner)
  - Kap. 854, post 61 Utvide tilbudet til Alarmtelefon for barn og unge (4 mill. kroner)

I tillegg kommer forslag til bevilgningsøkninger på 140 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett til digitalisering i grunnskolen, jf. kap. 226, post 21.

Under disse midlene foreslås blant annet:

- 80 millioner, som et midlertidig tiltak, knyttet til virusutbruddet å øke bevilgningen med 80 mill. kroner til tiltak i kommuner som har utfordringer med overgangen til digital undervisning i forbindelse med virusutbruddet, for eksempel på grunn av

manglende tilgang på digital infrastruktur og kompetanse. I enkelte kommuner og fylkeskommuner er også levekårsforskjeller en utfordring for god hjemmeundervisning.

- Midler til en UH-institusjon for å identifisere, dokumentere og premiere gode undervisningsopplegg som har blitt utviklet i perioden med hjemmeundervisning. Arbeidet skal foregå i samarbeid med ulike nasjonale sentere og sees i sammenheng med implementeringen av fagfornyelsen.
- Øke bevilgningen med 60 mill. kroner til innkjøp av digitale læremidler i forbindelse med virusutbruddet gjennom «Den teknologiske skolesekken» for å stimulere markedet av digitale læremidler, og sørge for et mangfold av digitale læremidler. Tiltaket er midlertidig og knyttet til virusutbruddet.

8. Utdanning, kompetanse, forskning

Noe kompetansetiltak rettet mot barn og unge er omtalt i punkt 7.

Skole og lærlinger

Ut over inntektssikring for lærlinger (dagpenger ved permittering) og enkelte midlertidige tillempinger av lover og forskrifter som er satt i verk, foreslås det lite konkret av tiltak for fag- og yrkesopplæring eller lærlinger spesielt. Det står bl.a. følgende om lærlinger:

«Det vises til anmodningsvedtak nr. 460 (2019–2020) av 31. mars 2020: *Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer flyt i opplæringsløpet for lærlinger og at nye lærekontrakter blir tegnet, senest innen revidert nasjonalbudsjett for 2020.* Regjeringens mål er at 9 av 10 elever skal fullføre videregående opplæring. Virus- utbruddet har økt risikoen for at flere ikke vil fullføre. Regjeringen vurderer derfor tiltak for å hindre økt frafall i videregående opplæring. Regjeringen vil støtte fylkeskommunene slik at flere fullfører videregående opplæring uten unødvendig opphold. Tiltak rettet mot utdanningsprogrammer og bransjer som er særlig hardt rammet av krisen, vil være særlig aktuelle. Det vurderes både tiltak rettet mot lærlinger som er, eller står i fare for å bli, permittert eller miste læreplassen, og tilbud om utvidet Vg3 i skole fra høsten 2020. Statlige virkemidler må ta høyde for at fylkeskommunene kjenner de lokale utfordringene, behovene og løsningene best. Partene i arbeidslivet og andre aktuelle aktører vil bli involvert.»

Høyere yrkesfaglig utdanning

- 36,8 millioner kroner til 1000 nye toårige studieplasser på fagskolene, både heltids- og deltidsutdanninger. Studieplassene skal prioriteres til fagskoletilbud som det er behov for i arbeidslivet, og der det er for lav kapasitet i dag. Etter hvert som konjunktursituasjonen normaliseres, vil også den samlede studiekapasiteten i sektoren bringes tilbake til det normale. Regjeringen vil komme tilbake til dette i senere budsjettår, med utgangspunkt i utviklingen i arbeidsmarkedet.

Universitets- og høyskoleutdanning

- 196,3 millioner kroner til 4 000 nye studieplasser på universitetene og høyskolene. Lavere arbeidsledighet og normalisering av konjunktursituasjonen vil føre til at den samlede studiekapasiteten i sektoren bringes tilbake til det normale.
  - 1500 studieplasser innen teknologi, naturvitenskap, matematiske fag og IKT.
  - 1100 studieplasser innen helse- og sosialfag, barnevern, sykepleie og medisin.
  - 800 studieplasser innen juridisk og økonomisk-administrative fag.
  - 550 studieplasser innen lærerutdanning, mellom annet barnehagelærer, grunnskolelærer og PPU.
  - 20 studieplasser innen animasjon, utøvende musikk, film og kunst.
- 40 millioner kroner i særskilt finansiering for medisin- og andre helseutdanninger til bl.a. økte undervisningsressurser, tilpasning av læringsareal og klinisk undervisning.
- 43,9 millioner kroner i tilleggsbevilgning til fleksible, desentraliserte studietilbud til Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku). I

statsbudsjett for 2020 ble det bevilget 90 millioner kroner til dette. DIKU mottok søknader for over 170 millioner kroner.

- 5 millioner kroner til forprosjekt om deling av data i kunnskapssektoren for å effektivisere infrastruktur for data og statistikk, og legge til rette for mer deling av data i kunnskapssektoren.

Forskning

- 109,2 millioner kroner til 250 nye rekrutteringsstillinger i form av stipendiater og postdoktorstillinger.
- 5 millioner kroner omdisponeres til økt forskningskompetanse i barnehagelærerutdanningen og forskning på barnehagerelevante tema i barnehagelærerutdanningene.

9. Integrering

På integreringsfeltet er det to ting som går igjen, reduserte utgifter pga. lavere innvandring, familieinnvandrede især, og økte utgifter til informasjonstiltak i forbindelse med koronaepidemien.

Integreringstilskudd

Det foreslås å redusere bevilgningen på posten med 70,9 millioner kroner. Hovedårsaken til endringen er en reduksjon i antall personer som utløser integreringstilskudd år 2. Dette skyldes at færre personer, hovedsakelig familieinnvandrede, enn forventet kom inn i målgruppen for tilskuddet i 2019. Reduksjonen forsterkes av en nedgang i prognosen for antall bosatte i 2020.

Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet

Virusutbruddet medfører et stort informasjonsbehov knyttet til helse, sosiale og økonomiske forhold. For å lykkes med håndteringen av situasjonen er det svært viktig at informasjonen også når ut til innvandrerbefolkningen. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 10 millioner kroner til en tilskuddsordning til integreringsarbeid, slik at frivillig organisasjoner kan bidra med informasjonstiltak rettet mot innvandrerbefolkningen om koronaviruset. IMDi forvalter ordningen.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Det foreslås å redusere tilskuddet med 61,6 millioner kroner. Hovedårsaken til reduksjonen er nedgang i antall personer med familieinnvandring med norske eller nordiske borgere som ble bosatt i 2019.

Asylmottak

Prognosen for antall beboere i mottak er redusert med 500 sammenlignet med det som er lagt til grunn i saldert budsjett 2020. UDI har også reforhandlet flere mottaksavtaler. Isolert sett innebærer dette at det anslåtte bevilgningsbehovet på posten reduseres med 72,9 millioner kroner.

Smitteverntiltak i asylmottakene

UDI har siden mars iverksatt flere tiltak for å begrense smitte og spredning av Covid-19 i asylmottakene. Herunder har mottakskapiteten blitt økt for å kunne innkvartere beboere forsvarlig iht. smittevernloven, blant annet ved å anskaffe egne isolasjonsbrakker for karantene i ankomstfasen, og ved å unnlate å avvikle mottak som var planlagt nedlagt slik at beboerne kan bo mer spredd og unngå reising. De iverksatte tiltakene medfører at bevilgningsbehov på posten øker med 41,8 millioner kroner.

Stønader til beboere i asylmottak

Bevilgningen på posten dekker utgifter til økonomiske ytelser til beboere i asylmottak og andre nødvendige ytelser. Færre beboere i mottak medfører at utgiftene til stønader reduseres. På bakgrunn av dette foreslås det at bevilgningen på posten reduseres med 22,4 millioner kroner.

Vedlegg: Strakskommentar

Skuffende svakt av regjeringen

Regjeringen satser for lite på arbeid, sysselsetting og velferd i revidert budsjett.

- Den viktigste jobben nå er å få over 400 000 nordmenn arbeidsledige eller permitterte tilbake i jobb, sier LO-leder Hans-Christian Gabrielsen.

I den akutte førstefasen av koronakrisen har det vært helt nødvendig å handle raskt for å hindre et ras av konkurser, bevare arbeidsplassene. Nå må regjeringen sørge for at folk kommer i jobb.

Svak satsing på ledige

Forslaget fra Regjeringen om å utvide den midlertidige permitteringsordningen ut oktober er skritt på veien, men går ikke langt nok.

- LO mener anledningen til å permittere må utvides til tiltakene er faset helt ut. Det vil bidra til å skape trygghet for bedrifter og ansatte. Permitteringsperioden må utvides til 52 uker, og de midlertidige permitteringsreglene bør nå utvides til 1. januar 2021, sier LO-lederen.

LO mener også det er nødvendig med investeringer og vedlikehold levert av privat sektor. Offentlig sektor må holde aktiviteten oppe der det er mulig og starte opp igjen alt som er forsvarlig og kan tilpasses til smittevern hensyn. Det handler både om egen aktivitet og innkjøp fra privat sektor.

Kommunene må få mer penger

KS har beregnet at kommunene har inntil 20 milliarder kroner i redusert økonomisk handlingsrom i år. Regjeringen kompenserer kun en tiendedel av dette i revidert budsjett.

- Det er et enormt sprik i virkelighetsbeskrivelsen til kommunene og regjeringen. Det er behov for en krisepakke til kommunene og at regjeringen kompenserer fullt ut det kommunene taper. Viktige tjenestetilbud for barn, unge og eldre må nå styrkes, sier LO-leder Hans-Christian Gabrielsen.

LO har overfor regjeringen krevd at inntektsbortfall og utgiftsøkninger må kompenseres for at viktige tilbud skal opprettholdes. Det er avdekket en del svakheter i viktig tjenestetilbud som må styrkes, og kommunene opplever et stort fall i skatteinntektene.

- Kommunen oppfyller sin rolle som velferdsleverandør gjennom dem som gjør jobben. Vi må få nye ansettelser i kommunene for å styrke barnevern, primærhelsetjenesten, beredskapen og skolene for å nevne noe, sier LO-lederen.

Skuffende satsting på arbeid

LO mener arbeidsmarkedspolitikken trenger et løft, det mangler i budsjettet.

- Ledigheten har ikke vært høyere siden krigen. Det er oppsiktsvekkende at det ikke legges opp til en styrking av arbeidsmarkedstiltakene nå, selv om regjeringen sier den kommer tilbake til det senere. Vi trenger langt flere tiltaksplasser, økte ressurser til Nav for oppfølging og en særlig tilrettelegging for kompetansehevende tiltak, sier LO-lederen.

- Nå må fokus være å få de permitterte tilbake i jobb der grunnlaget for arbeidsplassene faktisk fortsatt vil være til stede. Dette kan ta lang tid. For å hindre at bedriftene må gå til oppsigelser, må vi utvide anledningen til å permittere til tiltakene er faset helt ut, sier Gabrielsen.

Han mener også det er behov for en betydelig styrking av blant annet Arbeidstilsynet. Også før koronaviruset kom til Norge, var Arbeidstilsynet underfinansiert. Nå har behovet for kontroll og tilsyn økt ytterligere.

- Vi vet fra tidligere at kriser som rammer arbeidsmarkedet kan gi grobunn for strukturelle endringer – og også føre til at useriøse aktører får større markedsandeler. Det er svært viktig at tilsynet styrkes i tiden som kommer, sier LO-lederen.

Etterslep på kompetanse

Allerede før koronakrisen var det et betydelig etterslep i kompetansepolitikken.

- Koronakrisen har forverret situasjonen særlig blant unge og personer med lite utdanning, og arbeidslivsstandarden i lite organiserte deler har kommet under mer press. Det er behov for en betydelig styrking av blant annet Arbeidstilsynet, som lenge har vært underfinansiert. Nå har behovet for kontroll og tilsyn økt ytterligere, sier LO-lederen.

Tiltak for økt aktivitet

Samtidig må det sikres at etterspørsel etter arbeidskraft som følger av motkonjunkturpolitikk og næringsrettede tiltak, bidrar til økt sysselsetting av personer som er bosatt i Norge.

- Noe kan rettes mot investeringer og vedlikehold levert av privat sektor. Det gjelder veier, jernbane, offentlige bygninger og annen infrastruktur. Offentlig sektor må holde aktiviteten oppe der det er mulig. Det trengs bedre tiltak for å sikre at våre viktigste eksportnæringer opprettholder aktiviteten og investerer i nye utbygginger og utviklingsprosjekter, sier LO-lederen.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, 0181 Oslo

www.lo.no